SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY

IDŐSZAKI KIADVÁNYA

44. SZÁM

2022 OKTÓBER-DECEMBER

IMPRESSZUM

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY IDŐSZAKI KIADVÁNYA

MEGJELENIK: negyedévente

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: az alapítvány elnöke és kuratóriumi tagjai

A kuratórium elnöke: Varga Sándor
A kuratórium tagjai: Küzmös Csaba
Lakó Antal
Vajó Sándor
Virágh Dezső

LEVELEZÉSI CÍM: Varga Sándor Nyírtura, Rózsa u. 10. 4532

EMAIL CÍM: vargasa@freemail.hu

HONLAP: www.sirokialapitvany.hu

ADÓSZÁMUNK: 18044861-1-15

Tisztelt Madárbarát

A Siroki Alapítvány fennállásának 30. évét ünnepelhetjük jövőre. 1990-ben a Siroki család által létrehozott, majd 1993 februárjában a Fővárosi bíróságon nyilvántartásba vett Siroki Alapítvány célja Siroki Zoltán emlékének és hagyatékának ápolása, megőrzése. Negyedévente jelentetjük meg az Alapítvány időszakos kiadványát, melyben Siroki Zoltán írásait, életútját mutatjuk be, valamint hazai tenyésztők beszámolóit ismertetjük különösen ritka fajok tenyészeredményeiről.

Siroki Zoltán munkásságát remélhetően nem kell különösebben bemutatnunk. Statisztikus édesapja díszmadarakkal foglalkozott szabadidejében, így a fiú gyakorlatilag beleszületett ebbe a csodálatos hobbiba. A madarak mellett később kiváló ismerője és kutatója lett a bogarak, a sáskák és a növények világának. Vallotta, hogy a természetszerető ember teljesebb, emberségesebb ember.
Miért tartjuk valójában Siroki Zoltán a hazai díszmadártenyésztés egyik legnagyobb alakjának? Kiváló könyve miatt, mely a mai napig is az egyik legátfogóbb mű idehaza? Sokan valóban e könyvből ismerik az ő munkáságát. Úgy gondoljuk nagyságát – embersége, emberszeretete mellett – az adja, hogy hosszú élete során megszerzett szerteágazó, hatalmas tudását minden lehetséges módon igyekezett átadni az arra fogékonyaknak, vagy a hozzá segítségért fordulóknak.

A debreceni egyesület elnökeként, az országos egyesület elnökeként előadásokat tartott, kiadványokat írt, újságcikkek tucatjait készítette, szerteágazó levelezést folytatott itthon és külföldön is. Úgy véljük, szellemi örökségét akkor ápoljuk igazán, ha mi magunk is mindent megteszünk a megszerzett tudás átadásáért.

A 2022-es Siroki-Díj ünnepélyes átadójára október 23.-án, a XIX. Pannónia Kupa Nemzetközi díszmadár kiállítás és magyar bajnokság keretein belül került sor.

A Siroki Zoltán Alapítvány díjazottja, a díjjal járó vándorserleg tulajdonosa 1993 óta minden esetben egy köztiszteletben álló, több évtizedes tenyésztői múlttal rendelkező, a hazai díszmadártenyésztés hírnevének öregbítésén, a szervezeti élet vonzóbbá tételén dolgozó madarász.

Az idei év kitüntetettje a díszmadarakkal gyerekkorában édesapja segítségével ismerkedett meg először. Elvitte őt ugyanis egy, a környéken egyedüli madártenyésztőhöz, Tamási Józsefhez (a Zala-megyei egyesület első elnöke), akitől kapott 1 pár zebrapintyet. Ezzel kezdődött tenyésztői pályafutása, 5. osztályos általános iskolai tanulóként.

Nyaranta galambokat, fészekből kiesett szarkafiókákat mentett, és a sok állat közül a madarak mellett tette le a voksát.
Gimnazista éveiben hullámos papagájokat tartott, tenyésztett, öccsével közös szobájukban 12 madárral lakott ekkor együtt.

Az egyetemi évek vége felé talált rá Erdősi Lászlóra, pécsi tenyésztőre, akitől ékfarkú amandinákat, izabel rizspintyeket, muskátpintyeket hozott haza.
Elsődleges célja mindig az új mutációk behozatala, lehetőség szerint sikeres tenyésztése, ezt követően pedig a haza madarászok körében történő elterjesztése volt.
Ilyen volt pl. a gyémántpinty világoshátú színváltozatának, a rácsosszárnyú asztrild barna színváltozatának, valamint a ceresz amandina barna színváltozatának elterjesztése idehaza.

Éveken át volt a Díszmadár magazin szerkesztőbizottságának tagja, valamint az MDOSZ elnökségi tagja. 2000-től a Díszmadár és Díszállattenyésztők Zala Megyei Egyesületének elnökeként tevékenykedik. Számtalan nemzetközi kiállítás szervezése illetve díszmadár bemutató megrendezése fűződik a nevéhez.

Sok éves tenyésztői, illetve ismeretterjesztő munkájáért, a hazai regionális szervezeti, egyesületi életben végzett tevékenységének, valamint az egzotikus madárfajok és mutációk szélesebb szakmai körben történt elterjesztésének elismeréseként 2022-ben a Siroki-díjat kapja: Dr. Vörös Zéta András.

Gratulálunk neki!

VÁLOGATÁS SIROKI ZOLTÁN ISMERETTERJESZTŐ ÍRÁSAIBÓL 44. RÉSZ

A vörösfejű és vöröscsőrű szövőmadár sikeres keresztezése

1972. év folyamán vettem egy hím vörösfejű szövőmadarat (nőstény nem volt), ugyanebben az évben sikerült egy vöröscsőrű nőstényt is szereznem. Mivel e két madárfaj igen közeli rokonságban van egymással, gondoltam talán hajlandók lesznek költeni.

1973. április közepén madaraimat egy 2 x 2 x 2 méteres kerti volierben ehelyeztem el, melynek ablaka és ajtaja éjjelre lezárható. Rajtuk kívül díszpintyek és egy pár Napóleon-szövő is volt a röpdében. A hím vörösfejű már a tél folyamán kiszíneződött, buzgón énekelt és május elején egy ágvillában öklömnyi ovális fészket szőtt, melynek kissé boltozott bebújónyílása a fészek harmadában volt. A nőstény is nagy izgalomban volt, szárnyait remegtetve röpködött a készülő fészek körül, és május 11-13. között lerakott 3 egyszínű, világoskék tojást. A tojások alakja és nagysága azonos a kanári madár tojásával.

A tojó szorgalmasan ült, de csak akkor, ha én nem voltam a volierben. V. 26.-án kikelt egy fióka, a másik két tojás befulladt. Nagy gond volt a felneveléshez szükséges rovartáplálék beszerzése. Lisztkukac tenyészetem éppen bogarakkal volt tele, és friss hangyatojást is alig kaptam. A tojó ette a keményre főtt tojást, a vízben felpuhított száraz hangyatojást és a lisztbogarat is. Különösen szívesen vette természetesen ama kevés lisztkukacot, amit adni tudtam.

A kapott táplálékot elnyelte, sohasem láttam, hogy egy élő kukaccal vagy más rovar táplálékkal etetni próbálta volna fiát. A fióka szépen fejlődött, már egy napos korában lehetett hangját hallani. 10 napos korában már tokos volt, amikor egy erős éjjeli lehűlés után reggelre holtan feküdt a fészekben. A hím fia halála után gyorsan szétszedte a fészket és egy más helyen újat szőtt. VI. 14-16 között ismét együtt volt a hármas fészekalj.

Velük egy időben költött egy kanári madár is. Gondoltam egy nagyot, vajon a kanári fel tud-e nevelni szövőmadarakat?
Mindhárom tojást a kanári alá tettem. VI. 26.-án kikelt kettő, 27.-én a harmadik fióka is. A kanári buzgóm etetett, a fiókák szépen fejlődtek (éppen úgy tátognak, mint a pintyfélék) és VIII. 8.-án két fióka már kimászott a fészekből, a következő napon a harmadik is. A fészek elhagyása után azonban egy kellemetlen meglepetés következett. Mindhárom fiókánál hiányoztak a kézevezők, tehát repülni nem tudtak, csupán a földön csúszkáltak ide-oda. VII. 26.-án kezdtek a hiányzó szárnytollak az egyik fiókánál nőni úgy, hogy már fel tudott ülni az ülőfára és át tudott repülni egyiktől a másikra (32 cm távolságra).

Ezt követően lassan bár, de mindhárom fióka szárnytollai kinőttek, és így át lehetett telepíteni egy nagyobb kalitba (100 x 60 x 50 cm). VIII. 28.-án a kanári már nem etette a fiait, tehát 4 hetes korukra önállókká lettek. A három körül az egyik erősebb volt és hamarosan hangicsálni kezdett, a másik kettő tojó volt.

A kinőtt fiókák színe mindenben megegyezik anyjuk színével, talán felül egy árnyalattal sötétebbek, még csőrük is viaszsárga, csupán a felső káva hegye fekete. 1973. december folyamán mindhárman megvedlettek, de színeződésnek még nyoma sem volt.

Mozgékony, eleven madarak. A táplálékban nem válogatósak, mindent megízlelnek és meg is esznek. A száraz magokon kívül (köles, muhar, csumiz, hántolt zab, rizs) ugyanezeket kapták csíráztatva is. Állandóan kapnak almát, reszelt sárgarépát és hetenként kétszer keményre főtt tojást. Néha néhány lisztkukacot is kapnak, amit természetesen jó étvággyal fogyasztanak.

Kérdés mivel magyarázható a rendellenes szárnytoll növekedés. Ez a jelenség nem ismeretlen a madárkedvelők, főleg azonban a hullámos papagáj tenyésztők között. Enehjelm „Das Buch vom Wellensittich” című könyvében külön fejezetben tárgyalja a francia vedlésnek nevezett betegséget.

Vannak párok, melyek fiókáinál, vagy még a kirepülés előtt, vagy közvetlenül a kirepülés után a már egyszer kinőtt szárny és faroktollak kihullanak.

Folytatjuk.

Díszmadaraink (A TIT Csongrád megyei szervezete Díszmadártenyésztő szakkörének híradója) 1975. 2. szám

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL
60. RÉSZ

Történetem az impozáns tollú rokonaimról, avagy a dominikánus vidapintyről (*Vidua macroura*)

Akárhány alkalommal, mikor vendégnek mutatom meg az afrikai röpdémet, azonnal a dominikánus vidákra mutatnak, kérdezvén a nevüket. Ekkor szokott jönni a hitetlenkedés és kuncogás, hogy ugye csak viccelek, vagy bizonyára pont azért tartom őket, mert engem is így hívnak. Jó lenne azt mondani, hogy rólam nevezték el őket, de a humort félretéve a nevük eredetének megfejtése nem is olyan egyszerű.

A latin fajnév konkrétan a madár legszembetűnőbb külső jegyére utal, mivel a macro előtag az ógörög μακρός, makros, „hosszú”, és aoὐρά, ura, „farok” szavak összetétele. (Megjegyzem az olyan latin nevek, amelyek az állat egy bizonyos jól elkülöníthető tulajdonságára utalnak, sokkal értelmesebbek számomra.)
Ettől azért sokkal bonyolultabbnak tűnik elsőre a Vidua nem elnevezésének a háttere. Kicsit megtévesztő vagy sem, de a Vidua latin szó magyarul özvegyet jelent, amelyet kaphatott volna a tollazata, vagyis a hímek nászruhás tollazata és az imént említett, a testméretéhez képest sokszoros méretű nászruhás faroktolla miatt, amely özvegyi fátyolra emlékezettő színű és alakú. Valójában nem innen származik az elnevezésük. Az angol „whydah” elnevezésből már sokkal konkrétabb megközelítést lehet kapni a név eredetéről, amely szerint az afrikai Whydah királyságból (amely ma a Nigériával szomszédos Benin) az 1700-as években a portugál hajósok szállítják be először Lisszabonba a fajt, így kapja a nevét. Az eddig leírtakból arra következtethetnénk, hogy madarunkat akkor hosszúfarkú vidának kellene nevezni, e helyett több nyelvterületen is a Domonkos rendről kapta nevét, amelynek alapítója Guzmán Szent Domonkos és követői a korabeli ábrázolások szerint a fehér ruházatuk felett, fekete csuklyát viseltek, amely válluktól a karjukat takarva teljesen a földig futott, épp úgy, mint a madarunk testének mintázata. Ismét egy tudatos, és ötletes névválasztás.

A névrokonságon túl azért nyomósabb indokom is van rá, miért éppen ezt a fajt választottam az afrikai röpdém benépesítésére. A történet valahol 2004 környékén kezdődött, mikor is már bontogattam szárnyaimat egzótás berkekben, vittem a madaraimat kiállításokra és versenyekre, de akkor még célirányosan csak a sirálykák érdekeltek, nem is tartottam más madarat.
Szóval ekkoriban az egyik szegedi kiállításon láttam életemben először dominikánus vidapintyet, amelyből több példány is volt egy röpdében kiállítva (ha jól emlékszek, akkor volt egy röpdényi paradicsom vidapinty is), természetesen az összes példány az Eszteró Lajos bácsié volt (nekem Ő már bácsi marad).

Tudomásom szerint rajta kívül nem is nagyon akadt olyan ember, aki nagyobb számban tartotta vagy akár tenyésztette volna őket. Lajos bácsi viszont komoly tapasztalatokat és tenyésztési sikereket is tudhatott magáénak ezen faj esetében is. Gyerekként hatalmasnak tűnt otthoni röpdéje, amely elég tágas volt a vidafélék tartásához is. Alap tézisként már ő is tudta, hogy elengedhetetlen a nagy élőhely kialakítása, ha eredményt akar felmutatni az ember a vidák tenyésztésében.

Rég volt… akkoriban elérhetetlen vágynak tűnt ilyen madarak tartása nekem, így mikor találkoztunk, sosem a vidákról faggattam (most már sajnálom…pedig de sok kérdésem lenne még feléd Lajos bácsi…). Akkoriban éppen alakult az IDRE, és nekem a sirálykák és az apácapintyek voltak a nagy szerelem, ezzel foglalatoskodtunk. Aztán jött az egyetem, munkahely és idő hiányában lemorzsolódott az állomány. Végül a tenyészkalitok is felkerültek a padlásra…

Nagyjából 10 év madárnélküliség után (bár időközben volt egy kalandom bontakozó vállalkozói énemből fakadóan 200 pár húsgalambbal), beütött a covid első hulláma, és annyira komolyan vettük, hogy tényleg már-már unatkoztunk otthon, eszembe jutott, hogy a garázsban van egy megépítetlen alu röpdém darabokban, és mi lenne, ha újra madarásznék.

Gyorsan kész lett a röpde, és börze híján a neten kezdtem keresni a madarakat. Szerettem volna megvalósítani régi álmaimat, így célirányosan csak apácaféléket és a vidákat kerestem, persze külföldi oldalakon. Szerencsémre rövid időn belül sikerült 14 egyed dominikánus vidapintyet (azóta sem láttam ennyit egy csapatban hirdetve) beszereznem és leszállítatnom vegyes ivarban, ami sajnos kb. fele-fele volt. Ez az ivararány cseppet sem mondható kedvezőnek, amennyiben egy röpdében szeretnénk elhelyezni ennyi vidapintyet. Nem lehet elég nagy röpdét építeni nekik, és elég növényzetet telepíteni bele, hogy a domináns nászruhás hím ne kergesse a halálba a gyengébb hím fajtársait. Volt olyan évem, mikor 3 hím is áldozatául esett az éppen kardoskodó domináns egyednek. Célszerű ezért egy röpdében csak 1 hímet tartani, legalább 3 tojóval. A statisztikai valószínűsége meg van rá, hogy fogságban 1 tojóval is képes szaporodni, de mivel poligám faj, több (sok) tojóval már a nullánál egy kicsivel több eséllyel kapunk utódot tőlük, amennyiben a további szükséges feltételeket is megtudjuk neki teremteni.

Itt elsősorban a nagy számú lehetséges gazdamadarak jelenlétét értem, amelyek szintén hajlandóak szaporodni, és így a dominikánus vida tojó képes a gazdamadár fészkébe 1, maximum 2 tojást „becsempészni”.
Mint említettem fontos, hogy a gazdamadár is akarjon szaporodni, de itt jön a gordiuszi csomó, amin szinte csak a szerencse segít, miszerint becses madarunk a nászidőszakában igen hosszú, a kb. 12cm-es testhosszához képest, növeszt egy kb. 22 cm-es, 4 tollból álló faroktollazatot. Ezen hosszú „uszállyal” felvértezve rendszeres nászrepülése közben a röpde többi madarát igencsak megrémíti, mivel az egyhelyben szitáló és fel-le mozgó madarat minden pintyféle ragadozó madárnak nézi. Alapvető tézis, hogy ha egy állat úgymond riogatva van, az első dolog a szaporodás lesz, amit elhagy, így a gazdamadarak nagyon kis eséllyel fognak fészket építeni és bele tojást tojni. Ráadásul rendszeresen megfigyelem, hogy nászidőszakban az etetőről és az itatóról is elzavarja a domináns hím az összes többi madarat, ezért nem csak a nászrepüléskor zavarja a röpde népét, hanem szinte egész nap félelmet kelt az oda-vissza cikázásával. Ha egynél több hím dominikánus vida van a röpdében akkor pedig ők fogják egymást kergetni igen gyakran. Egyetlen megoldás a nagy méretekkel rendelkező, magas, növényekkel jól beültetett röpde lehet.

Jelenlegi nyári röpdém 2x3m alapterületű és 2,4m magas. Ettől kisebbet nem javasolnék, ha ilyen madár tartására esetleg tenyésztésére adja fejét az ember. A gazdamadár fajokhoz visszatérve ugyan az irodalom tesz vida-fajonként különbséget, hogy melyik-melyik fészkébe tojik bele szívesebben, de fogságban ez már nem ilyen egyértelmű.

Javaslom, hogy a természetes élőhelyén előforduló asztrild fajokból válogassunk melléjük minél többfélét minél több egyeddel.

Az én röpdémben van ilyen célból telepítve Helena-pinty (*Estrilda astrild*), vörös amarant (*Lagonosticta senegala*), narancsarcú asztrild (Estrilda melpoda), sárgaszárnyú asztrild (*Pytilia hypogrammica*) és néhány sirályka.

Egy nagy adag szerencsével, az utóbbi időben 1-1 költésből, 3-3 fióka vörös amarant és sárgaszárnyú asztrild kelt, és a csodával határos módon valamelyik fészakaljjal kirepült augusztusban egy dominikánus vidapinty is, melyet nem vettem észre azonnal, hála a röpde növényborítottságának és a nem létező szabadidőmnek. Néha azért a reggeli kávét kint sikerül elfogyasztani a madarak röpdéje mellett, mikor is van pár percem jobban figyelgetni őket. Az egyik ilyen alkalommal vettem észre a röpde új lakóját, nagy megdöbbenésemre. Úgy nézem, azóta pechemre ő is hím lesz.

A fent leírtak szerint tenyésztési eredménynek nem nevezném egy fiatal madár kirepülését, pusztán szerencse kérdése volt. Annyi biztos, hogy nem takarmányozási nüanszokon múlik ezen faj szaporíthatósága – nálam egyszerű, egzótáknak való magkeveréket kapnak, gyári lágyeleséget, és lisztkukacot -, hanem annál inkább a tartási hely nagy méretei és a gazdamadarak nagyszámú jelenléte adhat esélyt a dominikánus vidapinty fogságban történő tenyésztésére.

Vida József

A Siroki díj (vándorserleg) eddigi tulajdonosai

l993 Péter Géza
l994 Ballagó Emánuel
l995 Virágh Dezső
l996 Laskay Sándor
l997 Vas Sándor
l998 Tóth Sándor
200l Lakó Antal
2002 Gere Géza
2004 Diószeghy Sándor
2005 Soós János
2006 (Dogosi Károly jelölt, elhalálozott)
2008 Makai Pál
2011 Pócsi Béla
2012 Pálinkás György
2013 Maróti Béla
2014 Paraszka János
2015 Lipták József
2016 Kerek László
2017 Kertész Dezső
2018 Gergácz Imre
2019 Fülöp János
2021 Dr. Fekete Csaba
2022 Dr. Vörös Zéta András